

ЛІТЕРАТУРА:

1. Hart Herbert, Lionel Adolphus Punishment and responsibility. Oxford University Press. 1968 URL: http://www.punishment_and_Responsibility.html?id (Last accessed: 12.03.2023).
2. Guido Gorgoni La responsabilite comme projet. Reflexions sur une responsabilite juridigue «prospective». Universita degli Studi di Padova, Bruxelles, Bruylant. 2008., 756 p.
3. Ost Francois. La responsabilite Societe. 1995. №31. P. 281 – 322.

УДК 340

Зайцева-Калаур І. В.

*к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу
Західноукраїнський національний
університет*

Івах М. О.

*магістрант освітньо-професійної
програми «Право»,
Західноукраїнський національний
університет*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ МЕДІА

31 березня 2023 датується початком позитивних змін для українського законодавства у сфері медіа. Разом з прийняттям нового Закону “Про медіа”, запроваджено ряд нововведень, які наблизили нас до європейського досвіду. Варто відзначити, що українське законодавство у сфері медіа було далеке від ідеального - перший український закон про пресу з’явився у 1992 році, а закон про телебачення та радіомовлення – у 1993 році (в редакції 2006 року). У 1997 році було прийнято пакет із 4 законів про ЗМІ, але закон про систему суспільного мовлення, що входив до цього пакету, через півроку після його прийняття став «мертвим законом» через неможливість і небажання впроваджувати акти на його виконання. Лише донедавна основним регулятором даних відносин був Закон України “Про телебачення і радіомовлення” і саме оновлення закону було однією з умов для вступу до ЄС [1].

Звісно, зміни передбачаються у всіх сферах регулювання: у ролі регулятора медійного ринку, у ліцензуванні медіа, у контролі структури власності медіа, у позиції державної мови в медійній сфері. Однак одним з

найпрогресивніших став розділ VIII закону, який регулює відповідальність за порушення законодавства.

Слід зазначити, що закон розширив повноваження національної ради з питань телебачення та радіомовлення щодо покарання медіа за різні порушення. У порівнянні із Законом «Про телебачення і радіомовлення», важливим аспектом є суб'єктний склад, а також види порушень передбачені законодавцем. Суб'єктами контролю та нагляду за дотриманням законодавства згідно попереднього закону були Національна Рада, антимонопольний комітет, органи державної влади та національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку [2], проте, чіткої сепарації видів порушень не було. Так, нещодавно прийнятий Закон «Про медіа» вводить в дію дуже важливий аспект – види порушень, які поділяються на незначні, значні та грубі, а порушників виділяють з суб'єктів у сфері лінійних аудіовізуальних медіа, а також суб'єктів у сфері нелінійних аудіовізуальних медіа. З початком повномасштабного вторгнення рф на територію України, законодавець ввів кілька нових пунктів щодо порушень у сфері медіа.

1. До значних порушень відноситься виключно позитивне висвітлення діяльності органів влади держави агресора (держави-окупанта), з метою їх популяризації;
2. До грубих порушень відноситься поширення інформації, що містить пропаганду російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії російської федерації як держави-терориста проти України, а також символіку воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму, крім випадків, передбачених законом;
3. Поширення недостовірних матеріалів щодо збройної агресії та діянь держави агресора, її посадових осіб, осіб та організацій, що контролюються державою агресором, у разі, якщо наслідком цього є розпалювання ворожнечі чи ненависті або заклики до насильницької зміни, повалення конституційного ладу чи порушення територіальної цілісності [3].

У порівнянні з альтернативним законопроектом 2693-д «Про медіа» та Законом « Про телебачення і радіомовлення», виділяються і додаткові види відповідальності та заходи реагування. До прикладу, раніше зазначений законопроект виділяв лише 3 види відповідальності, а національна рада могла застосовувати виключно такі санкції, як оголошення попередження, стягнення штрафу та анулювання ліцензії на підставі рішення суду за позовом Національної ради. Діючий Закон передбачає такі заходи реагування як припис, штраф, анулювання ліцензії за рішенням суду, скасування реєстрації за рішенням Національної ради або за рішенням суду, заборона видання та розповсюдження друкованого медіа, тимчасова заборона поширення онлайн-медіа та заборона поширення онлайн-медіа. Припис, який є новим видом санкцій, відзначається тим, що в разі першого незначного порушення, регулятор має право повідомити ліцензіата або реєстранта про факт порушення, але не застосовувати штрафи. Якщо онлайн-медіа отримає п'ять приписів протягом місяця, а телерадіокомпанія чи друковане видання – п'ять

протягом року, за кожне подальше порушення, навіть незначне, ця компанія платитиме штраф.

Якщо ліцензіат чи реєстрант повторив порушення – він отримує подвійний штраф. Вищий рівень санкцій – судовий процес, який регулятор ініціює за шість серйозних або два грубих порушень. Суд може відкликати ліцензію або скасувати реєстрацію [4].

Що стосується онлайн-медіа, то в даному випадку законодавець розділяє види відповідальності для зареєстрованих та незареєстрованих онлайн-медіа. Так, найвищою мірою покарання для зареєстрованих медіа є скасування реєстрації. У випадку із незареєстрованими медіа – блокування на чотирнадцять днів (за серйозні порушення). Якщо на такі медіа будуть накладені штрафи за грубі порушення, вони можуть бути тимчасово заблоковані за рішенням суду. Для зареєстрованих і незареєстрованих медіа повне блокування можливе тільки за рішенням суду [3].

Також, важливим моментом є те, що Національна рада має право призначати планову, позапланову та додаткову перевірку відповідно до законодавства, що дає можливість забезпечувати постійний нагляд та контроль у сфері медіа. Такі перевірки можуть бути виїзні та невиїзні. Ст. 103 Закону України “Про медіа” визначає чіткий перелік підстав для проведення перевірок. До прикладу, позапланова перевірка може бути призначена у випадку неподання, несвоєчасного подання або подання недостовірної або неповної інформації, що має подаватися суб’єктом у сфері медіа; надходження скарг, що свідчить про наявність ознак порушень законодавства або умов ліцензії; подання суб’єктом у сфері медіа письмової заяви до національної ради про проведення перевірки за його бажанням; виявлення національною радою за наслідками розгляду результатів моніторингу ознак порушень законодавства або умов ліцензії, необхідність перевірки виконання суб’єктом у сфері медіа рішень національної ради щодо усунення порушень вимог законодавства або умов ліцензії, прийнятих і виданих за результатами проведених перевірок. У випадку відмови суб’єкта у сфері медіа у проведенні перевірки його діяльності, уповноваженими особами Національної ради складається та підписується акт про відмову у проведенні перевірки суб’єкта у сфері медіа, після чого впродовж 30 днів Національна рада повторно призначає перевірку суб’єкта у сфері медіа, предмет якої має відповідати предмету перевірки, яка не була проведена через відмову суб’єкта у сфері медіа. У разі повторної відмови суб’єкта у сфері медіа у проведенні перевірки його діяльності відповідно до вимог цього Закону уповноваженими особами Національної ради складається та підписується акт, який є підставою для прийняття рішення щодо застосування заходів реагування.

У частині звільнення від відповідальності теж є певні нововведення. Так, окрім раніше зазначеного переліку в Законі України “Про телебачення і радіомовлення”, виділяється також звільнення від відповідальності за розміщення інформації, яка була отримана у відповідь на запит на інформацію, поданий відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації", або у відповідь на звернення, подане відповідно до Закону України "Про звернення громадян". Варто відзначити, що попередній закон не розглядав сферу онлайн-медіа, актуальний закон в свою чергу передбачає,

що суб'єкти у сфері онлайн медіа звільняється від відповідальності за поширення недостовірної інформації, а також інформації, заборона поширення якої передбачено законом, якщо така інформація була поширена користувачами у розділах для коментування чи розміщення користувацьких публікацій на веб-сайті такого медіа, а також звільнення відповідальності передбачається, якщо суб'єкт онлайн-медіа надасть належні та достатні докази того, що порушення вимог закону відбулося внаслідок незаконного втручання третіх осіб в діяльність онлайн-медіа і поширення інформації відбулося без редакційного контролю відповідного суб'єкта.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що мета даного закону - почати одну з найважливіших реформ в українській медіасфері. Дана реформа є надважливою, оскільки вона почалась в той час, коли наша країна всебічно зіткнулась з ворогом. Однак, для коректної роботи такого Закону, потрібно розробити ряд документів. Необхідно забезпечити повний перегляд усіх нормативних актів Національної ради, скасування чи перегляд деяких актів Кабінету Міністрів, Міністерства культури та інформаційної політики, Міністерства юстиції. Крім того, ці дії мають започаткувати процес належного бюджетного фінансування на 2024 рік. І, звичайно ж, у найближчі 3 роки необхідно провести масове роз'яснення та навчання. Створення органів спільного регулювання є хорошим випробуванням для медіаринку, щоб він міг стати активною частиною процесу вироблення політик та нести відповідальність за виконання зобов'язань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розкладай І. Закон України про медіа: Реформа, яка має стати успішною. Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/zakon-pro-media-reforma/>
2. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» N 3759-XII (3759-12) від 21.12.1993. URL: <https://web.archive.org/web/20180915194118/http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3759-12&p=1239267667879110>
3. Закон України «Про медіа» No2849-IX у ред. від 22.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
4. Гулаткан С. Відповідальність за порушення у сфері медіа. Детектор медіа. 30.12.2022. URL: <https://detector.media/infospace/article/206556/2022-12-30-vidpovidalnist-za-porushennya-zakonodavstva-u-sferi-media/>